

Agerdyrkningsberetning.

(Fra Slutningen af December.)

Efter de meget tørre Forsommermaaneder tiltog Regnmængden igjennem Juli — med en almindelig Regnmængde — og ind i August, som for Jyllands Vedkommende bragte meget mere Regn end sædvanligt, — paa enkelte Steder endog mellem 6 og 7 Tommer, medens Regnmængden paa Derne heller ikke i denne Maaned naaede det Almindelige. Selv Begyndelsen af September bragte flere Steder nogle gode Regndage, som meget støttede den senere Rugsaaning; men saa begyndte en af de tørreste Efteraarsperioder, vi i lang Tid have haft, — tør, ikke blot fordi der ingen Regn faldt, men tillige fordi Vinden bortblæste den Smule Fugtighed, der var i Jorden; i Eggen Vest for Silkeborg faldt saaledes ikke en Draabe Regn i hele September, noget som ikke før er hændet ved nogen af Landhuusholdningselskabets Stationer. Lidt Rattedug var det eneste, der lædste de hentørrede Planter, indtil endelig i Midten af Oktober den Efteraarsregn begyndte, der, ledsaget af mildt Veir, saa meget bidrog til paa flere Maader at lette de mørke og mistrøstende Udsigter baade hvad Foder- og Vandmangel og hvad Vintersæden vedrørte, hvormed Landmanden gik Efteraar og Vinter imøde.

Indbjergningen af Kornet var næsten overalt tilendebragt inden Slutningen af August og fra alle Steder fremhøve

Beretningerne den gode Tilstand, hvori Kornet blev bragt i Huus. For Sjællands Vedkommende var dette især let, da Regnmængden her var mindre end i Landets andre Egne; desuden var det hovedsagelig Byger, der bragte Regnen, og de afløstes hurtigt af klart og friskt Veir med Tørring i Luften. I det nordlige Jylland indtraf Regnen ledsaget af stille lumre Dage i Rughøsten, som derved blev noget besværlig for denne Egn's Vedkommende, men nogen egentlig Skade forarsagedes dog ikke derved. Ogsaa hele Jyllands Østkyst ned tales der om de hyppige Regnbyger i Høsten, uden at de dog have kunnet forulempe denne; især synes Høstforholdene paa Grund af en mere end almindelig stor Regnmængde i Aarhuus-Kanders-egnen at have været en Deel vanstelige; men ogsaa der lykkedes det dog tilsidst at faae Kornet godt i Huus. Da den meste Regn faldt som Byger, følger det af disses Charakter, at Indbjergningsvanstelighederne ofte have været meget forskjellige paa temmelig nærliggende Gaarde.

Det er imidlertid ei udelukkende det gunstige Veirligs Skyld, at Høsten blev bragt saa vel i Huus overalt; det tarvelige Udbytte, hvad Fyld angaaer, hidrog desværre altfor meget til at lette Arbeidet. Stakke udenfor Gaardene høre til de store Sjeldenheder, mange Steder ere ei engang Laderne fulde, og i Gjennemsnit vil der efter Fyld neppe være ablet mere end det Halve til $\frac{2}{3}$ mod en almindelig Høst; især er det nordlige Sjælland, Fyen og Jylland, ligesom dettes Midtland, uheldig stillet; det sydligere af Verne og det østlige Jylland, men dog navnlig enkelte Egne i det vestlige Jylland have derimod en rigeligere Høst til Fyld, omtrent $\frac{2}{3}$ af det almindelige. Bedst synes Høsten at have været i det Slesvigske, navnlig i Sundeved, og vi maae udtale vor Glæde over, at dette, om end kun lidet, dog noget vil bidrage til at lette det Tryk, hvorunder denne, Danmark saa trofaste Befolkning under og efter Krigen har lidt.

Det er hverken Insekter eller Plantesygdomme, der iaar have været Skyld i denne uheldige Høst; — der har vel

været en Deel Hvedemyg enkelte Steder i det nordlige Sjælland, lidt Røst paa Hveden, navnlig Manchesterhveden, lidt Orm i Rapsen, navnlig i Jylland, Støvbrand i Bygget og Snegle hist og her, men det er dog alt af en uvæsentlig Betydning. Den Skade, Smældelarven i den tørre Tid anrettede paa Geestengene i Nordfløvig, synes derimod forholdsvis at have været alvorligere, da det flere Steder af den Grund ei har kunnet betale sig at flaae Engene. Man kan nok sige, at det væsentligt skyldes de abnorme Veirforhold med Nattefrost, Storme og Tørke, at flere af disse Planteonder iaar bleve holdte indenfor saa snævre Grændser, thi strax ved Sommerens Begyndelse var der stærk Anlæg til flere af dem.

Men det er disse samme abnorme Veirforhold, der bære Skylden for den simple Høst; — i det tidlige Foraar tegne de alt saa godt og lovende, men efter Stormen i Mai, der fulgtes af den stærke Nattefrost og Kulde i Begyndelsen af Juni og hele denne Maanedes Tørhed svandt ethvert Haab om en god Afgrøde, og om det noget gunstigere Veir i Juli og August end kunde bøde lidt paa Markernes sørgelige Udseende, saa var dog Kornet altfor langt fremrykket i dets Udvikling og havde faaet et uopretteligt Anæf til at nogen større Forbedring kunde finde Sted.

Stor har navnlig i en saadan Sommer Fordele været for de kraftige og velbehandlede Jorder, idet de have givet Planterne Kraft til for en ikke ringe Deel at modstaae det uheldige Veirlig eller saa dominerende Indflydelse. Dette fremhæves i flere af Beretningerne, og navnlig udtaler en Beretning fra Mors sig stærkt derom; — Mebdeleren, der nemlig sidste Sommer bereiste meget af Nørrejylland, har derved haft Lejlighed til fuldt at erkjende, hvor ulige bedre forholdsvis Kornet stod paa Mors, og hvorledes dette ikke alene hidrørte fra den af Naturen frugtbare Jord, men ogsaa fra den mangeaarige stærke Kjærnesodring, som der finder Sted.

Hveden stod kort og tyndt, idet den vedholdende Tørke standsede Straaets Væxt, men Årene fyldtes med godt Korn

og om end Kornudbøttet for Dernes Bedkommende vil blive under en Middelhøst, saa vil det for Thylands og navnlig Slesvigs Bedkommende dog nærme sig temmeligt dertil.

Rugen er meget forskjellig. Af alle Kornarter leed den mest ved den stærke Frosttaage Natten mellem den 31te Maj og 1ste Juni, ledsaget af eller maaskee snarere fremkaldt ved en stærk østlig Vind efter de foregaaende Dages nordvestlige Storm. Navnlig leed den tidligtfaaede Rug, da den netop de Dage stod i Blomstring, og den leed saa meget mere som det helbige Foraar havde udviklet den usædvanlig stærkt. Denne ene Nat gjorde overordentlig Skade, mindre paa Sjælland, mere paa Fyen, men dog navnlig stærkt i Thyland, hvor den paa enkelte Marker saa aldeles ødelagde Rugen, at denne enten strax maatte omhugges og laves i Hø, og Jorden da besaaes med Boghvede, Roer o. lg., eller at den ogsaa, hvor man ikke strax rigtig indsaae og vurdere Skaden og derfor lod den staae, senere viste sig at være aldeles svang, saa det slet ikke kan betale sig at udtærffe den. Navnlig i det midterste og nordlige Thyland var denne Taage meget flem, og Egnen omkring Gudenaadalen og derfra udløbende Sidedale have lidt betydeligt. En Godseier i denne Egn meddeler saaledes, at han ikke har høstet nogen Frugt af 800 velbehandlede kraftfulde Frugttræer, der vare plantede fra 1849—54, men som stode i en Have tæt ved en Aa og Eng, hvorimod der paa de højtliggende Steder der i Egnen har været høstet megen Frugt.

Det kan derfor ikke undre, at Rughøsten selv paa tæt ved hinanden liggende Gaarde er yderst forskjellig, at megen Rug som sagt slet ikke bliver udtærffet og at Udbøttet af den udtærffede Rug varierer fra 2 til 10 Skpr. i Traven; hvor Frosttaagen slet ikke havde berørt den, giver den mange Steder godt Udbytte, medens derimod f. Ex. Bendskjæl neppe vil kunne brødsøbe sig selv. Hvad her er sagt gjælder nærmest for Thylands Bedkommende, men om Derne end leed mindre af Frosttaagen hin Nat, saa leed de dog meget, og isvrigt virkede Kulden gennem hele den første Halvdel af Juni meget skadelig.

Om Udbytten af Rughøsten derfor end ikke er underkastet saadanne Forstjelligheder som i Sylland, saa er dog Gjennemsnitsudbyttet for Derne maastee mindre end Syllands, og i de fleste Beretninger nævnes den som Aarets daarligste Kornart. Desuden afplukkede Stormen d. 1ste August en Deel, maastee endog 1 Fuld af den tarvelige Rugafgrøde, der stod paa Markerne.

Kapsen har været ret god iaar og ikke lidt synderlig af Viller, dog mere i Sylland end paa Derne, ligesom den ogsaa det førstnævnte Sted leed meget af Stormene i Slutningen af Maj, især d. 30te, som afblæste en Masse Blomster navnlig i Toppen.

Bygget har for Dernes Vedkommende været en af de bedste Afgrøder, skjøndt den heller ikke har naaet en Middelhøst; i Sylland har den derimod været daarlig, om end noget bedre i den sydlige, end i den nordlige Deel; bedst synes den forholdsvis at have været i det vestlige Slesvig, sydvestlige Sylland og paa Bornholm. Her er tillige den Uoverensstemmelse, at medens den tidligtsaaede er blevet den bedste paa Derne, har den sildigtsaaede havt Fortrinet i Sylland, da den der endnu fik Gavn af den seent indtrædende Sommerregn. Bygget har overalt en ret god Vægt, men har ikke givet smukt Korn, dels er den en Deel mørk i Kjøernen og dels var den mange Steder noget tvegrødet og holder paa Avnen, saa den er vanskelig at faae kjørnet.

Ogsaa Havren har paa Derne været bedre end i Sylland, saa man i sin Almindelighed kan sige, at medens Sylland har havt bedst Vintersæd, have Derne havt bedst Vaarsæd. Havren staaer imidlertid næsten overalt en Deel tilbage for Bygget, navnlig giver den meget lidt til Fyld, hvorimod den, dragende Fordel af Julireggen, giver ret godt af Kjerne.

Erterne have, skjøndt de i Foraaret leed en Deel af Insekter, givet et ret taaleligt Udbytte, navnlig paa Derne. I Modsatning til alle de andre Kornarter, fylde de ret godt, ere nogenlunde bælgfattede og ere i Reglen bjergede godt, men deres

Dyrkning er jo allerede meget indskrænket og bliver det mere Aar for Aar.

Bøunnerne tegnede ret godt, men Tørken satte dem tilbage og en stærk Hebe afføed de øverste Vælgte flere Steder, saa de ei vare saa bælgrige, som man havde ventet.

Om Viskerne gjælder tilbøds hvad der er sagt om Ærterne, dog ere de mindre tilfredsstillende.

Boghveden er flere Steder lykkes meget godt, saaledes navnlig i Slesvig. Dette gjælder kun om den tidligt saaede og navnlig den, der var bleven saaet i Stubbene efter den ved Frosttaagen ødelagte Rug; den udviklede sig smukt, begunstiget af Regnen og Varmen i Juli og August, leed vel en Deel af Storme, men vil dog give et over Forventning godt Udbytte. Den tidligt saaede blev i Almindelighed ødelagt af Kulden og Tørken i Juni.

Kartoflerne have ikke i mange Aar givet et saa godt Udbytte som iaar, og dette faaer saamegen mere Værdi som mangfoldige af Beretningerne melde „Ingen Sygdom“. Kun fra Eggen Syd og Øst for Randers klages over, at Kartofflerne ogsaa iaar vare meget angrebne; ellers synes Sygdommen kun at være optraadt sporadisk, om den end maastee nok vil indfinde sig en Deel i Kulerne. At derimod Haabet om, at Sygdommen nu skulde være i Vortgang, vil blive stadfæstet, turde imidlertid ifølge Sygdommens Charakter være meget tvivlsomt; der maa følge flere gunstige Sommere uafbrudt efter hinanden for at dette skal kunne ventes.

Kodfrugterne havde meget at kæmpe med ved Juni Maanedes Tørke, og naar vi tage Hensyn hertil, maae de siges at være lykkes godt. I en Beretning fra Horsenseggen heder det endog, at Aaret har godtgjort, „at Koedyrkning i Jylland hvert Aar forholdsvis kan lykkes fuldkommen ligesaa godt som Korn“. Koernes Taknemmelighed for en kraftig og omhyggelig Behandling har navnlig i en Sommer med saa uheldige Vejrforhold som de sidste, ret havt Lejlighed til at vise sig; derpaa har det væsentlig beroet, om man har havt et tilfredsstillende Udbytte eller Misvært. Bedst synes Gulerødderne at være lykkes. Forsøgene med i de strax ompløjede Rugstubbe at saa Stubroer for at bøde paa Aarets knappe Fodermængde, maatte ifølge den lange tørre Eftersummerperiode mislykkes.

Ved Regnen i Høsten kom Græsmarkerne sig en Deel og stød kraftigere, end man efter Aarstiden kunde vente; men den lange Tørringsperiode i September og først i Oktober fulgte efter og bortvisnede atter Markerne, saa at der paa den

Tid var stor Græsnød overalt. Da Jylland og navnlig det nordlige deraf havde faaet mere Regn (det dobbelte) i August end Verne, lyde Klagerne langt fra saa stærkt fra dette som fra disse. Stubbegræsning var der kun lidt af, undtagen den nye Kløver, der havde staaet thndt i den første Halvdeel af Sommeren, men som ved Augustregnen stod rasst frem og var til megen Støtte overalt. Da Regnen atter indfandt sig i Midten af Oktober bleve Markerne 3die Gang grønne, og om de end ikke formedelst den fremrykkede Aarstid kunde fuldt forsyne Kvæget, saa vare de dog, navnlig i et fodertrængt Aar som dette, til stor Hjælp; i Reglen tog man Kvæget paa Stald om Ratten, gav dem et Aften- og Morgenfoder af Halm, Kjørne, Rooblade o. lg., men lode dem iøvrigt indtil de sidste Dage i Maaneden eller Begyndelsen af November gaae ude om Dagen, begunstiget af det særdeles milde Vejr, hvilket det for en stor Deel maa skyldes, at Kvæget holdt sig saa godt, og at det ikke helt gik fra Melken. Endnu langt hen paa Vinteren saae man mange Steber en Deel Kvæg ligesom ogsaa navnlig Faar gaae ude. At Kvæget imidlertid kom magrere paa Stald end almindeligt, kunde ikke undgaaes.

Satte Kvæget nu end af paa Melken under disse ugunstige Forhold, saa var denne paa den anden Side ualmindelig smørrig, og Mejeriudbøttet har navnlig i Jylland været nogenlunde. Sees der desuden hen til de ualmindelig høie Smørpriser, har det endog i sin Helhed været ret tilfredsstillende.

Kvægets Sundhedstilstand har med nogle enkelte Undtagelser været særdeles god. Derimod er det ikke uden stor Frygt for Fodermangel, at Alle ere gaaede Vinteren imøde, — Halmen fylde kun noget over det Halve af almindeligt og Høet endnu mindre. Ethvert Middel er derfor benyttet for at forebygge denne; saaledes har man sine Steber hjerget meget stærk og sid Mosehø, som ellers kun bruges til Strøelse; de gamle Beholdninger af Halm blive alle tagne i Brug; trods de meget høie Kornpriser opfodres dog en betydelig Deel af Kornet og navnlig i Fedningsegnene søger man ved en stærkere Tilgift af Kjørne hurtigere at gjøre Kvæget færdigt til Slagting for derved at spare paa det knappe Hø- og Halmfoder; en Mængde, der ikke forhen have brugt Olielager, fodre iaar med disse, og Oliemøllerne i Jylland have udsolgt. Og endelig har man i mange Egne maattet reducere Besætningerne dels ved Salg, dels ved Nebslagting. Dette har navnlig været Tilfældet i Jylland, uagtet dette forholdsvis ikke er mindre forsynet med Foder end Verne, men da de foregaaende

Nar havde givet rigeligt Foder, havde man lagt temmelig stor Besætning til, og da Kreaturpriserne vare lave, havde man ikke villet sælge. Følgen deraf var, at Alle, og navnlig Bønderne, havde for mange Kreaturer; en stor Mængde kom derfor paa Markedet, og da Alle vilde sælge, Ingen kjøbe, trykkedes Priserne paa Kvier og Tillæg meget; en Masse halvgamle Køer bleve slagtede og Kjødet solgt for Spotpris, 4 til 7 Skill. pr. Pund.

Vintersæden er kommen særdeles godt i Jorden, men formedelst Tørken kom den højt ulige op, meget først efter en Maanedes Forløb, og det skyldes det ualmindelig milde Efteraar, at Vintersædsmarkerne desuagtet frembød et smukt Skue inden Vinterens Komme. Kun Rapsen, hvoraf der iaar formedelst de høje Rapspriser sidste Sommer er saaget meget mere end ellers, er mange Steder saa blandet med Ugerkaal, som ikke har kunnet spire i den tørre Sommer, at den har lidt en Deel deraf.

Saa vel den forløbne Sommer som Efteraaret har været gunstigt for mange Grundforbedringer, og især er det heldigt, at disse kunne fortsættes saa langt ud paa Vinteren, hvorved i alt Fald en Deel af den Arbejdsløshed blev undgaaet, som vilde have været saa meget mere trykkende under nærværende høje Priser paa Livsfornødenheder. Draining, Mergling, Vandløbs og Vandsteders Oprensning i den tørre Tid og Byggeforetagender have fundet Sted i stort Maal baade paa de større og mindre Gaarde; navnlig er det glædeligt at see den Sands for Forbedringer, som nu ogsaa ytrer sig hos Bønderne, og som især skal vise sig stærkt i Aarhusseggen; paa de kolde stærke Leerjorder i Eggen Nord for denne By viser Drainingen især stor Virkning.

Vi kunne ei slutte denne sidste Beretning om Aaret 1865 uden at fremhæve den Interesse og det livlige Opving i Kvægsedningen, som den i Aarets Løb aabnede Handelsforbindelse med England har bragt tilveje; giv det i Virkeligheden maa blive af den store og heldige Betydning for det danske Agerbrug, som dette synes at kunne vente sig deraf; — det er paa Landmændene selv, at dette væsentligt vil beroe.